

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4100-014-05/2014
P/14/122

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/14/122 – Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny uczenia się w szkołach publicznych

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler Bogumiła Leszczyńska-Konczanin, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91624 z dnia 16 września 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka
kontrolowana Zespół Szkół Ogólnokształcących i Sportowych w Zielonej Górze, ul. Wyspiańskiego 21, 65-036 Zielona Góra, zwane dalej: *Liceum* lub *Szkołą*.

Kierownik jednostki
kontrolowanej Zygfryd Grandecki, dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Sportowych w Zielonej Górze od dnia 1 września 2002 r.

(dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli¹, Liceum w niewystarczającym zakresie zapewniło w kontrolowanym okresie, tj. w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 (do czasu zakończenia kontroli), bezpieczne i higieniczne warunki uczenia się. Nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę w sposób zgodny z zasadami higieny pracy umysłowej. W przypadku 80 % ogółu zbadanych planów zajęć dydaktycznych dla poszczególnych oddziałów Liceum nie uwzględniono potrzeby równomiernego obciążania zajęciami dydaktycznymi uczniów. Zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji, w przypadku wszystkich badanych oddziałów, planowano i realizowano po 5 godzinie lekcyjnej jak również łączono je w bloki. W wymaganym przepisami prawa zakresie zajęcia prowadzone były w prawidłowo utworzonych grupach, za wyjątkiem 2 grup nauki języka obcego.

Teren Szkoły spełniał większość wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny². Uczniom zapewniono m.in. możliwość korzystania z biblioteki, zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych, z szatni, żywienia w stołówce szkolnej, pomocy przedlekarskiej, a udostępniona sieć internetowa była zabezpieczona przed dostępem do treści niepożądanych.

Zastrzeżenia dotyczyły przede wszystkim braku stworzenia wszystkim uczniom możliwości bezpłatnego pozostawienia w szkole części podręczników i/lub przyborów szkolnych, niedostosowania części przygotowanych dla uczniów stanowisk do nauki w salach lekcyjnych do zasad ergonomii oraz niepełnego wywiązywania się Szkoły z obowiązków w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących wypadków uczniów.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), dalej: *rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny*

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena organizacji pracy uczniów

Opis stanu faktycznego

1.1. Liczba uczniów uczęszczających do Liceum na dzień rozpoczęcia roku szkolnego, w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 wynosiła odpowiednio: 560, 541 i 536. W każdym roku szkolnym utworzono 21 oddziałów – w tym po 7 oddziałów klas pierwszych, klas drugich i klas trzecich³. Według stanu na dzień 1 września 2014 r. liczebność poszczególnych oddziałów zawierała się w następujących przedziałach:

- klasy pierwsze – od 23 uczniów w klasie językowej do 33 uczniów w klasie sportowej (sporty indywidualne),
- klasy drugie – od 16 uczniów w klasie sportowej (piłka nożna) do 32 uczniów w klasie biomedycznej,
- klasy trzecie – od 18 uczniów w klasie sportowej (piłka nożna) do 30 w klasie językowej i humanistycznej.

(dowód: akta kontroli str.7)

1.2. Analiza planów zajęć, obowiązujących w ww. latach dla 12 oddziałów łącznie, dokonana również przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną z Gorzowa Wlkp. (dalej: WSSE)⁴, na zlecenie NIK wykazała, że:

- zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze; różnica pomiędzy godzinami rozpoczęcia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia dla 5 badanych oddziałów wynosiła 2 lub 3 godziny;
- liczba godzin lekcyjnych w przypadku 9 badanych oddziałów nie była równomiernie rozłożona pomiędzy poszczególne dni tygodnia (różnica wynosiła 2 lub 3 godziny);
- we wszystkich oddziałach występowały przypadki ujmowania w planie lekcji przedmiotów wymagających od uczniów większej koncentracji⁵ po 5 godzinie lekcyjnej oraz łączenia tych zajęć w bloki;
- zajęcia wychowania fizycznego były ujęte w planie jako ostatnie godziny lekcyjne lub następowała po nich co najmniej 10-minutowa przerwa międzylekcyjna, umożliwiająca zachowanie higieny osobistej uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 8-19, 37-58)

W Liceum zajęcia lekcyjne odbywały się w systemie jednoczesnym i rozpoczynały się od godziny 7:10, przy czym większość uczniów rozpoczynała je o godzinie 8:00 i trwały do 16.00. Przerwy międzylekcyjne zaplanowano następująco:

- 5 przerw trwających 5-minut (po 1, 2, 7, 8 i 9 godzinie lekcyjnej),
- 3 przerwy trwające 10-minut (po 3, 4 i 5 godzinie lekcyjnej),
- 1 przerwa trwająca 25-minut (po 6 godzinie lekcyjnej).

(dowód: akta kontroli str. 37-49, 52-58)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że pomimo krótkich, 5 minutowych przerw, zajęcia w Liceum kończą się dopiero o 16.00. Dodatkowe wydłużenie dnia pracy nie jest łatwe ze względu na popołudniowe zajęcia sportowe uczniów klas sportowych, rozpoczynające się od około 15.30 - 16.00, które są uwarunkowane dostępem do różnych obiektów sportowych nie będących własnością Szkoły. Jednocześnie

³ Oddział matematyczno-informatyczny, humanistyczna, biomedyczna, językowa i po 3 oddziały sportowe.

⁴ Szkoła nie wniosła zastrzeżeń do protokołu WSSE.

⁵ Matematyka, fizyka, chemia.

Dyrektor zadeklarował, że przeanalizuje całościowo plan zajęć i w miarę możliwości dokonane zostaną zmiany.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

1.3. W Liceum funkcjonował podział klas na grupy: oddziałowe i międzyoddziałowe. Zajęcia w grupach prowadzone były dla przedmiotów:

- języków obcych - grupy o liczebności nieprzekraczającej 24 osób utworzono na podstawie testów kwalifikacyjnych uczniów klas pierwszych, tj. zgodnie z zasadą wynikającą z § 6 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁶ oraz z § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁷; odstępstwo od ww. zasady wystąpiło w przypadku 2 z 215 utworzonych w latach 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 grup,
- chemii realizowanej w zakresie rozszerzonym, dla której część zajęć miała charakter zajęć laboratoryjnych; zajęcia realizowano w grupach do 23 osób, tj. zgodnie z obowiązującymi wymogami, określonymi w ??,
- wychowania fizycznego realizowane w grupach do 26 osób, tj. zgodnie z ww. wymogami,
- informatyki, realizowanej w latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 w grupach do 16 uczniów i dostosowanych do liczby przygotowanych stanowisk komputerowych w pracowniach komputerowych, tj. zgodnie z ww. wymogami.

(dowód: akta kontroli str. 59-63)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie wszystkim uczniom zapewniono higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez Szkołę, wymagane przepisem § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, bowiem w planach zajęć, obowiązujących w kontrolowanych latach szkolnych dla wszystkich 12 badanych oddziałów stwierdzono lokowanie zajęć niezgodnie z zasadami pracy umysłowej, tj. łączenie przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji w dwu- trzy- a w przypadku jednego oddziału, w jednym semestrze, w 4-godzinne bloki i/lub lokowanie tych przedmiotów na szóstej i następnych godzinach lekcyjnych i/lub zdwojenie ich godzin.

(dowód: akta kontroli str. 37-50, 52-58)

Ponadto stwierdzono:

- niezachowanie zasady równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, określonej w § 4 cytowanego rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w 10 z 12 badanych oddziałów. I tak, stwierdzono: nierównomierne rozłożenie godzin lekcyjnych pomiędzy poszczególne dni tygodnia – różnica ta wynosiła 2 i 3 godziny i dotyczyła łącznie 9 oddziałów⁸,
- rozpoczynanie zajęć o różnych godzinach w poszczególne dni tygodnia – dotyczyło łącznie 5 oddziałów; różnica pomiędzy godziną rozpoczęcia w poszczególnych dniach tygodnia sięgała 2 godzin, w jednym przypadku 3 godzin.

(dowód: akta kontroli str. 37-49, 50, 52-58)

⁶ Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 204 ze zm.

⁸ Występowała w przypadku 2 z 4 oddziałów roku szkolnego 2012/2013 (w II półroczu roku szkolnego), wszystkich 4 badanych oddziałów w roku szkolnym 2013/2014 oraz dla 3 z 4 oddziałów w roku szkolnym 2014/2015.

Przyczyną powyższego, według wyjaśnień Dyrektora Szkoły, były trudności w przygotowaniu rozkładu zajęć z pełnym poszanowaniem wszystkich zasad w sytuacji, gdy należało uwzględnić podział uczniów na grupy międzyoddziałowe w przypadku przedmiotów rozszerzonych i języków obcych oraz potrzebę zorganizowania zajęć sportowych dla uczniów klas sportowych (czas zajęć sportowych od kilkunastu godzin do 30 godzin tygodniowo - pływacy). Dyrektor zadeklarował, że Szkoła dokona oceny rozkładu pod kątem możliwości zmian zapewniających spełnienie wszystkich norm.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

2. Spośród 215 grup językowych w 2 grupach (zajęcia języka angielskiego dla uczniów klas III roku szkolnym 2013/2014 oraz zajęcia języka hiszpańskiego dla uczniów klas I w roku szkolnym 2014/2015) liczba uczniów przekroczyła dopuszczalny limit o odpowiednio dwóch i jednego ucznia. Powyższe stanowi naruszenie:

- w przypadku grupy języka hiszpańskiego – zasady określonej w § 7 ust. 1 pkt 1 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych,
- w przypadku grupy języka angielskiego – zasady określonej w § 6 ust.1 pkt 2 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, w związku z § 8 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia z 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 59-63)

Przyczyną powyższego, według wyjaśnień Dyrektora Szkoły było:

- w przypadku grupy języka angielskiego – grupa utworzona została dla uczniów klas sportowych, dla których istnieje szczególna trudność w tworzeniu planu zajęć dydaktycznych ze względu na dużą liczbę zajęć sportowych; wpływ na liczebność grupy miał też wzrost liczby uczniów klasy 3E w roku szkolnym 2013/2014;
- w przypadku grupy języka hiszpańskiego – Szkoła zatrudnia tylko 1 nauczyciela języka hiszpańskiego, a zajęcia odbywają się równolegle z zajęciami języka angielskiego i niemieckiego (grupy nauki drugiego języka obcego, w wymiarze dwóch godzin). Dlatego też Szkoła nie miała możliwości utworzenia dwóch grup; Szkoła nie chciała również namawiać uczniów na zmianę języka. Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że jest to klasa pierwsza, więc sytuacja może się zmienić. Jednocześnie zadeklarował, że postara się rozwiązać tę sytuację.

(dowód: akta kontroli str. 125-128)

Z dniem 20.11.2014 r., w związku z rezygnacją jednej z uczennic z nauki języka hiszpańskiego na rzecz języka niemieckiego, grupa języka hiszpańskiego składa się z 24 osób, spełniając wymagania przepisów w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 59-63)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, przerwa międzylekcyjna, aby spełniała swoje zadania (krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście do innej sali), powinna trwać co najmniej 10 minut.

Ocena cząstkowa

Zajęcia dydaktyczne dla znacznej grupy uczniów Szkoły w latach 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015 zorganizowano w sposób nie w pełni zgodny z zasadami higieny pracy umysłowej oraz z naruszeniem zasady równomiernego obciążania

uczniów zajęciami. Podział uczniów na grupy dokonano, co do zasady, z zachowaniem obowiązujących przepisów.

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

Opis stanu faktycznego

2.1. Statut Szkoły określał warunki pobytu w szkole, mające zapewnić uczniom bezpieczeństwo oraz zakres zadań nauczycieli związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w trakcie zajęć organizowanych przez Szkołę, do których należały:

- zapewnienie uczniom opieki na zajęciach obowiązkowych, dodatkowych, sportowych lub nadobowiązkowych,
- dyżury nauczycieli,
- monitorowanie szkoły,
- zapewnienie uczniom opieki podczas zajęć pozaszkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 79-83)

2.2. W szkole funkcjonowała biblioteka. Według zatwierdzonego przez Dyrektora Szkoły harmonogramu pracy była ona dostępna dla uczniów w godzinach od 8.00 do 15.30 od poniedziałku do piątku.

(dowód: akta kontroli str. 85)

2.3. Uczniom zapewniono również możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Liceum posiadało salę gimnastyczną (niepełnowymiarową) wraz z zapleczem sanitarnym oraz boisko wielofunkcyjne („Orlik”). Sala gimnastyczna była w dobrym stanie techniczno-sanitarnym, ściany i sufity czyste, podłogi równe, czyste, łatwe do utrzymania w czystości, punkty świetlne zabezpieczone przed stłuczeniem, okna o konstrukcji odpornej na uderzenia. Wyposażenie sali gimnastycznej było również w dobrym stanie technicznym⁹. W miejscach przeznaczonych do ćwiczeń fizycznych i gier umieszczono regulaminy określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego. Teren boiska był ogrodzony, nawierzchnia boiska była równa, bramki i inne konstrukcje zostały przymocowane do podłoża.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

W przypadku zaplecza sanitarnego sali gimnastycznej stan sanitarno-techniczny sufitu i ścian w szatni dla chłopców oraz w umywalni dla dziewcząt był niewłaściwy¹⁰

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

Stan sanitarno-techniczny 25 sal dydaktycznych¹¹ był prawidłowy. Ściany, sufity (z wyjątkiem sali 307) oraz podłogi, stolarka okienna i drzwiowa sal były w dobrym stanie technicznym. We wszystkich salach dydaktycznych zapewniono właściwą wentylację. Stwierdzono brak wyników pomiarów natężenia oświetlenia sztucznego w salach dydaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że Szkoła nie dysponuje wynikami pomiarów natężenia oświetlenia. Pomiaru były wykonywane w pomieszczeniach, w których przeprowadzano remont kapitalny, jak np. dla sali gimnastycznej. Dyrektor wyjaśnił,

⁹ Szkoła nie dysponowała certyfikatami potwierdzających zgodność sprzętu z normami

¹⁰ Zacieki na ścianach i suficie

¹¹ Kontrolowanych przez WSSE sal dydaktycznych nr 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 201, 202, 203, 215, 207, 208, 212, 214, 301, 302, 304, 305, 306, 307

że w pozostałym zakresie, po otrzymaniu decyzji WSSE, Szkoła przystąpi do rozwiązania tego problemu.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

Korytarze komunikacyjne – ich ściany i sufity były czyste, gładkie, łatwe do utrzymania w czystości, podłogi równe, czyste, również łatwe do utrzymania w czystości. Stopnie schodów były równe. Klatki schodowe utrzymane w należytym stanie sanitarnym, ściany czyste, gładkie, łatwe do utrzymania w czystości. Poręcze nie zostały właściwie zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

2.4. Analiza powierzchni 12 z 26 sal dydaktycznych należących do 12 badanych oddziałów wykazała, że powierzchnia sal zawierała się w przedziale od 40 m² do 73 m². Powierzchnia sali przypadająca na 1 ucznia wynosiła od 1,74 m² do 3,04 m².

(dowód: akta kontroli str. 90)

2.5. Na terenie Szkoły zorganizowano żywienie uczniów. Dla uczniów Liceum dostępna była stołówka szkolna zlokalizowana w budynku internatu Zespołu Szkół. Zapewniała ona całodzienne wyżywienie dla uczniów zakwaterowanych w internacie oraz możliwość korzystania z obiadów dla pozostałych uczniów. Stan sanitarny kuchni i stołówki nie budził zastrzeżeń¹².

(dowód: akta kontroli str. 93,122-123)

Ponadto w budynku Liceum¹³ zlokalizowano trzy automaty samosprzedające, z których można było nabyć ciepłe napoje (czekolada, herbata, kawa naturalna, a w jednym z nich również mleko) oraz prowadzony był bar.

W barze sprzedawane były m.in.: dania ciepłe (pierogi, krostki, naleśniki, przygotowywane na miejscu oraz dania obiadowe na zamówienie), kanapki, słodkie i słone przekąski (wafelki, batony, chipsy), napoje (herbata, soki, woda mineralna, słodkie napoje gazowane).

(dowód: akta kontroli str. 91-92)

Postanowienia umów najmu powierzchni w budynku Szkoły zawartych w celu zamontowania automatów samosprzedających jak również umowy o najem powierzchni do celu prowadzenia baru nie ograniczały w żaden sposób asortymentu sprzedawanych artykułów spożywczych.

(dowód: akta kontroli str. 144-147, 148-150, 151-152)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że kwestia asortymentu sprzedawanych na terenie Szkoły artykułów spożywczych jest przedmiotem ciągłego zainteresowania kierownictwa Liceum. Szkoła prowadzi systematycznie rozmowy z najemcami w celu ograniczania asortymentu niezdrowych przekąsek i słodkich napojów gazowanych na rzecz rozszerzania asortymentu produktów i napojów o najwyższych walorach zdrowotnych.

(dowód: akta kontroli str. 125-128)

Zdaniem NIK, Szkoła powinna podjąć wszelkie możliwe działania na rzecz zapewnienia uczniom dostępu do produktów żywnościowych i napojów o najwyższych walorach zdrowotnych oraz ograniczenia sprzedaży na terenie szkoły produktów i napojów o dużej zawartości cukru, soli i tłuszczów.

¹² Według ustaleń kontroli sanitarnej WSSE z dnia 24.09.2014 r.,

¹³ Według stanu na dzień oględzin – dzień 23.09.2014 r. i 6.10.2014 r.

2.6. Szatnia dla uczniów zlokalizowana była w piwnicy budynku. Pomieszczenie szatni podzielone było na 6 odgródzonych od siebie części przypisanych poszczególnym grupom oddziałów. W każdej z wydzielonych części zamontowane były wieszaki na odzież uczniów. Pomieszczenie szatni objęte było dozorem pracownika Szkoły w godzinach od 6:30 do 15:30. Poza tym wyjście z szatni było objęte systemem monitorowania Szkoły (zlokalizowana była tam 1 z 16 kamer tego systemu).

(dowód: akta kontroli str. 94)

Do dyspozycji uczniów (w badanych latach szkolnych: 560, 541 i 536 osób) w budynku Liceum znajdowało się 76 pojedynczych szafek (zakupionych ze środków Rady Rodziców), w których możliwe było pozostawienie części podręczników i przyborów szkolnych, ale ich udostępnienie odbywało się za opłatą 40 zł za rok szkolny.

(dowód: akta kontroli str. 95, 96)

2.7. Teren Szkoły od strony wejścia głównego do budynku Liceum (od ul. Wyspiańskiego) nie był w pełni ogrodzony, nie mniej nie stwarzało to niebezpieczeństwa dla uczniów, gdyż Szkoła znajduje się w znacznej odległości od drogi. Ciąg komunikacyjny prowadzący na teren boiska szkolnego utrzymany był w dobrym stanie. Teren wokół boiska ogrodzony, zabezpieczony przed wejściem. Nawierzchnia ciągu komunikacyjnego od strony frontu budynku była w dużym stopniu zużyta.

(dowód: akta kontroli str. 52-58, 97-100)

2.8. Zdecydowana większość mebli szkolnych - 93% wszystkich krzeseł i stołów - posiadała certyfikaty potwierdzające zgodność z normą. Meble edukacyjne były w dobrym stanie technicznym, gwarantowały bezpieczeństwo korzystania z nich oraz były prawidłowo zestawione, tj. rozmiar krzesła odpowiadał rozmiarowi stołu. Oceny dostosowania mebli do zasad ergonomii dokonano dla 182 uczniów z 12 oddziałów / grup międzyoddziałowych¹⁴ oraz 12 przypisanych tym oddziałom sal dydaktycznych¹⁵. Pomiary wykazały, iż 15 uczniów z 7 oddziałów korzystało z mebli niedostosowanych do swojego wzrostu.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

2.9. W pomieszczeniach sanitarnych zapewniono właściwą wentylację, dostęp do ciepłej bieżącej wody oraz środków higieny osobistej.

(dowód: akta kontroli str. 52-58, 101)

2.10. Uczniowie Liceum mieli zapewniony w Szkole dostęp do Internetu. Do tego celu wykorzystywane były komputery zlokalizowane w dwóch pracowniach komputerowych oraz bibliotece szkolnej, które stosownie do art. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁶, były zabezpieczone przed dostępem uczniów do treści niepożądanych. Zabezpieczenie następowało z wykorzystaniem bezpłatnego programu – filtra treści, DanoGuardian, zainstalowanego na serwerze oraz dodatkowo - na stanowiskach komputerowych w bibliotece szkolnej - za pomocą licencjonowanego programu Opiekun Ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 65-68, 69-72, 73, 74-76, 77-78)

2.11. Pomoc przedlekarska dla uczniów Liceum zorganizowana była następująco:

¹⁴ 1E, 3G, 3C, 1A, 2F, 2A, 2G, 2BiG, 2D, 3A, 3C, 1F

¹⁵ Sale dydaktyczne nr 104, 103, 305, 207, 105, 108, 111, 201, 203, 107, 110, 102

¹⁶ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

- zapewniono uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej¹⁷ – gabinet był czynny: poniedziałek, wtorek i czwartek od 8.00 do 15.00, środa i piątek od 7.15 do 14.15,
- wszystkie występujące w Szkole pomieszczenia, określone w § 20 ww. rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tj. pokój nauczycielski, pokój nauczycieli wychowania fizycznego, pracownia oraz kuchnia wyposażone były w apteczki pierwszej pomocy, zawierające środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcję udzielania pierwszej pomocy,
- wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego oraz prowadzący zajęcia w pracowniach (nauczyciel chemii) zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 102-103, 104-105, 106)

2.12. W Szkole prowadzony był, stosownie do wymagań § 50 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, rejestr wypadków, z zastosowaniem wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do ww. rozporządzenia. W rejestrze tym odnotowano: w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 po 15 wypadków, w roku szkolnym 2014/2015 (do dnia 23.09.2014 r.) - 1 wypadek. Spośród 31 zarejestrowanych wypadków 27 miało miejsce podczas zajęć sportowych (WF, trening), 3 wydarzyły się na korytarzach Liceum, a 1 w sali lekcyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 107-108, 109-111)

Z zapisów rejestru wynikało, że:

- poszkodowanym uczniom udzielono pierwszej pomocy,
- w przypadku 2 wypadków (oba z 2014 r.) Dyrektor Szkoły potwierdził w rejestrze podjęcie środków zapobiegawczych polegających na pouczeniu nauczycieli WF o konieczności przeprowadzenia ćwiczeń rozluźniających stawy przed grą w piłkę siatkową (wypadek dotyczył urazu palca) oraz przeprowadzenie rozmów nauczycieli z uczniami o bezpiecznym zachowaniu na terenie Szkoły (wypadek dotyczył bójki 2 chłopców).

(dowód: akta kontroli str. 107-108)

Kompleksowo obowiązki Szkoły w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia wypadków uczniów realizowane były począwszy od wypadku z dnia 23.04.2014 r., od kiedy o każdym wypadku:

- informowani byli rodzice (pisemnie), pracownik służby bhp i społeczny inspektor pracy, którzy wchodziłi w skład zespołu powypadkowego oraz organ prowadzący szkoły (nie powiadamiano natomiast niezwłocznie rady rodziców),
- sporządzana była, przez powołany zespół powypadkowy, dokumentacja powypadkowa (protokoły powypadkowe).

(dowód: akta kontroli str. 107-108)

2.13. Dyrektor Szkoły przeprowadzał coroczne kontrole zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, o których mowa w § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Kontrole dokumentowano protokołami, a w ich wyniku stwierdzano potrzebę dokonania drobnych napraw typu: bieżące naprawy w toaletach uczniowskich, odnowienie oznakowania progów, uzupełnienie wyposażenia apteczek pierwszej pomocy i każdorazowo oceniano, że budynki, internat oraz teren Szkoły nie stwarzają zagrożeń dla bezpieczeństwa uczniów.

¹⁷ gabinet pielęgniarki świadczącej usługi w ramach kontraktu z NFZ

We wszystkich przypadkach komisja przeprowadzająca kontrolę wskazywała na potrzebę wymiany płytek chodnikowych przed budynkiem Szkoły, co nie zostało w pełni wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 112-115, 116-118, 119-121)

Szkoła nie otrzymała środków finansowych na naprawę ciągu komunikacyjnego pomimo, że wystąpiła o nie do organu prowadzącego.

(dowód: akta kontroli str. 125-128, 129-131)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Szkole nie zapewniono wszystkim uczniom możliwości pozostawienia części przyborów i podręczników szkolnych, o której mowa w § 4a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Do dyspozycji uczniów były pojedyncze szafki udostępniane przez Radę Rodziców (szafek było 76, a uczniów w badanych latach szkolnych od 560 do 536), ale pod warunkiem wniesienia opłaty (40 zł za rok szkolny).

W roku szkolnym 2012/2013 z tytułu udostępniania szafek uczniom Rada Rodziców uzyskała kwotę 1.680,00zł (udostępniono 42 szafki), w roku szkolnym 2013/2014 kwotę 2.600,00zł (udostępniono 65 szafek), za rok szkolny 2014/2015 - do dnia 7.10.2014r. na 65 zarezerwowanych szafek, 44 wypożyczono i wpłacono kwotę 880,00zł.

(dowód: akta kontroli str. 95, 96)

Zdaniem NIK udostępnianie szafek za odpłatnością – niezależnie od niedopuszczalności takiej praktyki – mogło stanowić barierę dla części uczniów do skorzystania z szafek. O powyższym może świadczyć fakt, że część szafek (od 34 w roku szkolnym 2012/2013 do 11 w roku szkolnym 2014/2015) pozostawała niewynajęta.

Przyczynę niezapewnienia wszystkim uczniom możliwości pozostawienia części przyborów i podręczników szkolnych, Dyrektor Szkoły wyjaśnił następująco: „Bazując na danych o wykorzystaniu szafek Rady Rodziców sądziłem, że na szafki jest małe zainteresowanie uczniów Liceum, stąd dotychczas nie występowałem do organu prowadzącego o środki na ich zakup. W związku z wymogiem rozporządzenia, we wrześniu 2014 r. zamówiliśmy dla Zespołu Szkół kolejne 60 szafek, z tego 30 zamontowanych zostanie w budynku Liceum”. Jednocześnie Dyrektor zadeklarował, że jeszcze w roku szkolnym 2014/2015 podejmie działania w kierunku dalszego pozyskania od organu prowadzącego środków finansowych na zakup kolejnych szafek.

(dowód: akta kontroli str. 124)

2. Niedostosowanie stanowisk pracy (wykorzystywanych mebli) 15 uczniów z 7 oddziałów (8,2% zbadanych) do ich wzrostu¹⁸. Powyższe stanowiło naruszenie § 9 ust. 2 ww. rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

Przyczyną powyższego był brak wystarczającej ilości mebli w największym rozmiarze. Dyrektor Szkoły zadeklarował, że przy najbliższym zakupie mebli – jeszcze w roku szkolnym 2014/2015 – Szkoła zakupi meble w największym rozmiarze.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

¹⁸ Zasady ergonomii określone normą PN-EN 1729-1: 2007 „Meble. Krzesła i stoły dla instytucji edukacyjnych, część 1: Wymiary funkcjonalne”.

3. Stan sanitarny 3 pomieszczeń Liceum wymagał poprawy. Na ścianie i suficie sali dydaktycznej nr 307 stwierdzono zacieki i łuszczącą się farbę. Zacieki na ścianach i suficie wystąpiły również w pomieszczeniach bloku sportowego - szatni dla chłopców oraz w umywalni dla dziewcząt. Powyższe stanowiło naruszenie § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 52-58)

Z wyjaśnień dyrektora Szkoły wynika, że usterki tego typu wynikały z ogólnego stanu technicznego budynku. Dyrektor zadeklarował, że usterki te zostaną w najbliższym czasie usunięte, najpóźniej podczas przerwy świątecznej.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

4. Poręcze przy schodach w budynku Liceum nie były dostatecznie zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich przez uczniów (zabezpieczenie polegało na wycięciach części warstwy ślizgowej poręczy), co stanowiło naruszenie § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli str. 52-58, 97-100)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że wycięcia części warstwy ślizgowej poręczy Szkoła uznawała za wystarczające, szczególnie, że w budynku prowadzone są zajęcia dla licealistów. Jednocześnie stwierdził, że Szkoła dokona dodatkowego zabezpieczenia poręczy.

(dowód: akta kontroli str. 139-141)

5. W przypadku 28 na 31 zarejestrowanych wypadków uczniów Liceum nie powołano zespołu powypadkowego, nie sporządzono dokumentacji powypadkowej oraz nie zawiadomiono niezwłocznie o ich wystąpieniu organu prowadzącego i rady rodziców¹⁹, co stanowiło naruszenie odpowiednio § 43 oraz § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dopiero począwszy od wypadku z dnia 23.04.2014r. (łącznie w 3 przypadkach) powoływany był zespół powypadkowy²⁰, sporządzano protokoły powypadkowe oraz informowano o każdym wypadku organ prowadzący, choć w dalszym ciągu nie informowano niezwłocznie o każdym wypadku Rady Rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 107-108)

Przyczyną powyższego stanu rzeczy, według wyjaśnień Dyrektora Szkoły było przeoczenie. W zakresie powiadomień Rady Rodziców, dyrektor wyjaśnił, że przeoczono obowiązek niezwłocznego jej informowania .

(dowód: akta kontroli str. 125-128, 132-137)

Ocena częściowa

Teren Szkoły spełniał większość wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Zastrzeżenia dotyczyły przede wszystkim braku stworzenia wszystkim uczniom możliwości bezpłatnego pozostawienia w Szkole części podręczników i przyborów szkolnych oraz niepełne wywiązywanie się Szkoły z obowiązków w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących wypadków uczniów.

¹⁹ W roku szkolnym 2012/2013 pierwszy zarejestrowany wypadek - 10.09.2012r., ostatni 17.06.2013r. – Radę Rodziców zawiadomiono 27.06.2013r., w roku szkolnym 2013/2014 – pierwszy zarejestrowany - 16.09.2013r., ostatni - 6.06.2014r., Radę Rodziców zawiadomiono 25.06.2014 r.

²⁰ W skład którego wchodził pracownik służby bhp i społeczny inspektor pracy.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, wnosi o :

1. Opracowanie rozkładu zajęć dydaktycznych w sposób jak najpełniej uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej uczniów.
2. Zapewnienia właściwego stanu sanitarnego pomieszczeń oraz zabezpieczenie poręczy przed zsuwaniem.
3. Wyposażenia sal dydaktycznych w odpowiednie do wzrostu uczniów meble szkolne.
4. Zapewnienie wszystkim uczniom możliwości bezpłatnego pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.
5. Niezwłoczne zawiadomienie Rady Rodziców o wystąpieniu każdego wypadku ucznia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 4 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Bogumiła Leszczyńska-Konczanin
Specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Zbysław Dobrowolski

.....
Podpis

.....
Podpis

²¹ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.